

Kracht van Mokum is het groeiende netwerk van Amsterdamse bewonersnetwerken. We zijn geen institutie, geen nieuw rechtspersoon, geen belangenorganisatie, maar willen de verbindende schakel zijn tussen zoveel mogelijk Amsterdamse burgerinitiatieven en bewonersorganisaties. Met als doel te komen tot een stevige en gewaarborgde positie van actieve bewoners, voor maximale positieve impact voor de stad en haar inwoners.

Dit is de kracht van Mokum

Een hartstochtelijk pleidooi voor een beter huwelijk

Juli 2021

Sinds de oprichting in augustus 2020 bekommert Kracht van Mokum zich om de positie van netwerken van burgerinitiatieven en bewonersorganisaties in de stad. Wij namen de temperatuur op in het Amsterdamse landschap van burgerparticipatie, bewonersinitiatieven en zelforganisaties. Hoe gaat het met de relatie tussen de Kracht van al die actieve Amsterdammers, de gemeentelijke overheid en maatschappelijke organisaties? We deden dat op 29 plekken in de stad. Van Noord tot Zuid en van Nieuw-West tot Zuid-Oost. Van kleinschalige bewonersinitiatieven tot stedelijke zelforganisaties. Van lokale informele kwetsbare netwerken tot stevige stedelijke platforms. Conclusie: hoge koorts!

We zijn oprecht geschrokken van de opbrengst van onze open gesprekken zonder agenda. We wisten natuurlijk dat het her en der schuurt in de relatie tussen gemeente en bewoners. Dat was ook de aanleiding voor het ontstaan van Kracht van Mokum. Maar de situatie is echt zorgelijk. Het beeld van een huwelijk waar beide partners heel erg hun best doen om er wat moois van te maken, maar het lukt gewoonweg niet; alle goede bedoelingen ten spijt. Zelfs in situaties waarbij de gemeente oprecht in de veronderstelling is dat er mooie resultaten met bewoners zijn geboekt, wordt dit door bewoners soms volstrekt anders ervaren. Kortom: er is werk aan de winkel en de urgentie is hoog!

Wat is die kracht van Mokum?

Amsterdam zit vol met bewoners die samenwerken aan een mooie en eerlijke stad. Amsterdammers die hun tijd en energie besteden aan het mooier maken van de stad en het verbeteren van de kwaliteit van leven van hun stadgenoten. De echte kracht van Mokum zijn al die Amsterdammers die ontelbaar veel initiatieven tot bloei brengen. En niet omdat iemand anders ze dat heeft opgedragen of om er financieel beter van te worden, maar puur omdat ze geloven dat een betere buurt/wijk/wereld mogelijk is en ze daar vanuit hun hart en ziel aan willen bijdragen.

Deze kracht, deze bereidwilligheid, is de basis van een vitale verbonden samenleving. Mensen helpen verderop in je straat, samen oplossingen verzinnen voor dringende maatschappelijke problemen of voor je buurt, tot en met meedenken over een Masterplan voor jouw stadsdeel. Vanuit bewoners gezien zijn al deze zaken met elkaar verbonden. Net zoals verschillende onderwerpen zoals duurzaamheid, zorg en maatschappelijke participatie in de praktijk niet netjes afgebakend naast elkaar bestaan, maar dwars door elkaar heen lopen. Het leven is integraal.

Het is deze soms chaotische maar altijd levendige kluwen mensen, ideeën en initiatieven die we voor ons zien als we het hebben over de kracht van Mokum. Vol met usual suspects, volstrekt frisse nieuwkomers, hilarisch onhaalbare plannen en soms briljant uitgedachte

strategieën waar de experts jaloers op zijn. Soms vanuit spontane inspiratie. Andere keren vooral reactief naar aanleiding van plannen van de gemeente. Maar in alle gevallen is de kracht van Mokum een extreem vruchtbare bodem voor een vitale gemeenschap die - in samenwerking met alle partijen die nodig zijn - haar grootste uitdagingen te lijf weet te gaan.

De opbrengst

We spraken met 29 actieve Amsterdammers (zie bijlage voor lijst gesprekspartners) uit verschillende netwerken in de stad over hun initiatieven, over wat er goed gaat en over wat er beter moet. We spraken over de relatie met de gemeentelijke overheid en maatschappelijke organisaties. En we spraken over wat er voor nodig is om de volle potentie van die kracht van Mokum waar te maken.

Hou je vast.....

Gesprekken

We spraken Amsterdammers uit alle stadsdelen. Over lokale voedselvoorziening, armoede, autoluw maken van een buurt, toerisme in de binnenstad. En natuurlijk ook over windmolens.

Uit de gesprekken bleek continu hoe bewoners en de gemeente met elkaar in verbinding staan. Je hebt elkaar gewoon nodig. Soms voor geld of een vergunning. En soms wil je gewoon een goed gesprek met een ambtenaar om jouw idee of project verder te kunnen ontwikkelen. Soms omdat je een wijk niet kan herinrichten zonder draagvlak in de buurt. En soms omdat bewoners gewoon met aanstekelijk veel energie plannen bedenken en uitvoeren die de stad beter maken.

De conclusie die we trekken uit de gesprekken is niet fraai: in heel veel gevallen lukt het de gemeente niet om constructief samen te werken met initiatiefnemers en ze op een goede manier te ondersteunen. We hoorden veel frustratie. Er kwamen overigens ook voorbeelden naar voren waar het wél goed gaat. Dat geeft de burger moed.

Een greep uit de gesprekken:

"Ik wil graag samenwerken met het stadsdeel, aanvullend zijn op wat er al gebeurt. Maar de stadsdeelbestuurder was heel afhoudend, wilde zelf iets in gang zetten. Oh ja, en na een half uur was ineens de tijd op. Ik wist niet eens dat we maar een half uur hadden!"

"Ik ben blij met de maatschappelijke dienstverlener in ons stadsdeel. Tegelijkertijd ben ik nodig om mensen te motiveren echt die stap te zetten want professionals vertrouwen ze vaak niet."

"Ik ben al 3 jaar aan het melden dat er een stuk beton in het Sarphatipark ligt."

"We hadden een huisvestingsplan om ouderen langer thuis te laten wonen. Dat kon niet in onze buurt. Zeiden ze: 'Maar eh, zou je het niet in Noord willen doen?' Zucht."

"Experimenten en pilots zijn soms nodig. Maar je kan het niet maken om het huidige netwerk opzij te schuiven en een nieuw netwerk te zoeken."

"Heel fijn hoe de gebiedsmakelaar met ons meedenkt."

"Practice what you preach. Geef ook ambtenaren zeggenschap en verantwoordelijkheid, want de huidige interne cultuur heeft grote impact naar buiten toe."

"Begin nou niet met wantrouwen. Begin met een open gesprek, echt luisteren."

"De afval-grijpers had ik al. Maar ik had ook van die ringen nodig om de vuilniszak open te houden. Moest ik een formulier invullen. En op dat formulier ging het weer alleen over grijpers, niet over die ringen."

"Vorig jaar ben ik geïnterviewd over de rol van de gebiedsmakelaar. Nooit meer iets over terug gehoord. Geef die gebiedsmakelaars trouwens mandaat en budget. Dan kunnen ze zaken gelijk oppakken."

"Hoe de deur nu vaak dicht gaat, dat is stuitend."

"Ik was te gast bij een bijeenkomst over het Masterplan Nieuw-West, bij New Metropolis. Ik deed daar een heel concreet voorstel om samen te werken. Er werd gewoon helemaal niet op gereageerd."

"Vanuit het informele netwerk willen we graag bij de casuïstiek overleggen zijn, zoals bij een ander buurtteam al gebeurt. Maar dat willen ze niet, ze houden de deur dicht."

"Vaak komen professionals langs om 'op te halen'. En dan hoor je niks meer terug."

"Voorbeeld van hoe het wel moet, is hoe Cordaan samenwerkt met de matchmakers van Buurnetwerk."

"Het gaat erom dat je de buurt echt leert kennen. En bijvoorbeeld activiteiten in de vakanties organiseert, omdat ouderen dan juist het meest eenzaam zijn. Maar dat gebeurt dan niet."

"Er is echt een beweging gaande, allianties, coöperaties, ook in relatie tot de markt. En een groeiend gevoel van: als voor de gemeente onze argumenten niet voldoende zijn, dan moeten we maar meer druk gaan uitoefenen. Dan ligt een participatiestaking op de loer."

"En als je het niet serieus meent, ga dan geen participatie organiseren. Zeg dan gewoon, top-down: 'Wij weten het al, dit is hoe we het gaan doen.'"

"Waarom moeten wij steeds onze legitimiteit bewijzen? Volgens mij heeft een gebiedsmakelaar heel snel door of een bewonersorganisatie breed naar buiten is gericht of niet."

"Buurtbudgetten als wedstrijd stimuleert geen verbinding en is van bovenaf opgelegd. Dat is geen democratisering. Wij willen samenwerken en het gesprek over de hele begroting."

"De houding van grote organisaties mag echt opener, meer echt contact maken."

"Die initiatieven, dat blijft toch klein bier, zo lijkt men te denken. Terwijl de potentie in de buurten echt gigantisch is."

"Goed participatieproces gehad, onze input verwerkt. Een jaar later wordt plots, met één pennenstreek, een cruciaal onderdeel van het plan veranderd. We proberen in gesprek te komen daarover, maar daar is geen millimeter ruimte voor."

De analyse

Het is verontrustend dat er zoveel misgaat. Zeker gezien steeds meer bewoners zich willen inzetten voor de stad en hun stadgenoten en de gemeente de laatste jaren een stevige democratiseringsagenda heeft ingezet. Die goed bedoelde democratiseringsagenda is echter niet genoeg. Het ontbreekt binnen de gemeente aan daadwerkelijke verinnerlijking van de eigen deelname aan de samenleving. Het lijkt wel alsof de gemeente zo hard werkt aan zoveel dossiers, dat er wordt vergeten om de relatie met de stad te onderhouden.

Om initiatieven te faciliteren die dezelfde doelstellingen hebben als gemeentelijk beleid.

Om gesprekken aan te gaan over de toekomst van een buurt of de stad als geheel, zodat de expertise van de gemeentelijke professionals kan worden gekoppeld aan de lokale (en soms ook zeer professionele) knowhow.

Er wordt nog steeds vrijwel alleen maar ingestoken op deelname van bewoners aan processen die de gemeente heeft ingericht. Daarmee is draagvlak en succes bij voorbaat vrijwel kansloos. Processen van de gemeente zijn ingericht langs beleidslijnen en -prioriteiten. De samenleving is echter integraal en bewoners verwachten een faciliterende rol van de gemeente in hún initiatieven.

Maatschappelijk initiatief als 'derde weg' voor participatie

"Als je mij vraagt wat participatie is, dan denk ik vooral aan het initiatief uit de maatschappij. Ik denk dat we participatie te lang hebben gezien als het betrekken van de burger bij het beleidsproces van de overheid. Dat leidt zelden tot een goede dialoog of serieuze betrokkenheid. De vraag is eerder hoe we ervoor kunnen zorgen dat de overheid adequaat participeert in het initiatief van de samenleving.

Het maatschappelijk initiatief is in veel domeinen ongelooflijk sterk aan het worden; niet alleen in de energietransitie, maar ook bij opgaves op het gebied van wonen, vervoer en het sociale domein. Het maatschappelijk initiatief is een combinatie van actief burgerschap, collectiviteit en sociaal ondernemerschap. Het wordt ook wel de 'derde weg' genoemd: we hebben lang gedacht dat we alleen de overheid of de markt als betrouwbare route hadden om iets te bereiken, maar dat is een enorme beperking van de mogelijkheden. Ik zie dat maatschappelijk initiatief een serieuze factor is, waar je beleid op moet inrichten en modellen voor moet creëren".

Marleen Stikker – voorzitter Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Ook maatschappelijke organisaties, zoals welzijns- en zorginstellingen en woningcorporaties komen er niet altijd goed vanaf als het gaat om het benutten van de kracht van al die actieve Amsterdammers. Ook zij zijn vaak (onbedoeld) teveel gericht op het betrekken van bewoners voor het behalen van de eigen doelen. Ook zij vertrekken niet daadwerkelijk vanuit wat bewoners beweegt en hoe zij daarin van toegevoegde waarde kunnen zijn; en benutten de kennis, ervaring en kundigheid van bewoners(organisaties) onvoldoende.

Het moet dus echt anders en het kan gelukkig ook anders. Dat vraagt om het besef bij de gemeente en maatschappelijke organisaties dat het zo niet langer kan. Anders knalt het huwelijk uit elkaar. Meer participatiestakingen zoals die van de Hart voor de K-buurt, liggen op de loer. Het vereist het besef en de wil van de gemeente, maatschappelijke organisaties en bewonersorganisaties en -netwerken om aan zichzelf te gaan werken en samen aan de slag te gaan voor een hernieuwde relatie. In gelijkwaardigheid, eerlijkheid en oprechtheid. Kwetsbaar en vastberaden.

Wat moet er gebeuren?

1. Een nieuwe werkwijze in de gehele stad die gebaseerd is op een permanente dialoog tussen bewoners, gemeente en maatschappelijke organisaties op basis van gelijkwaardigheid, vertrouwen en betrouwbaarheid.
2. Goede, professionele onafhankelijke ondersteuning voor actieve bewoners en bewonersorganisaties in alle stadsdelen en in alle buurten, vanuit het besef dat actieve bewonersnetwerken het fundament zijn van een vitale lokale democratie.
3. Soul searching binnen gemeente en maatschappelijke organisaties: Wat vinden wij nou echt van actieve bewoners? Hoe willen we met hen samenwerken en hoe moet onze eigen houding en gedrag veranderen?
4. Open en eerlijke gesprekken in en tussen bewonersorganisaties en -netwerken over onderlinge verbinding en relatie, over het verduurzamen van de structuren zonder te verstarren en bepaalde groepen uit te sluiten

Ad 1. Een nieuwe werkwijze

We nemen afscheid van de Gebiedscycli bestaande uit Gebiedsprioriteiten, Gebiedsagenda's en Gebiedsplannen. Dit door de gemeente ontworpen proces sluit volstrekt niet aan op de wijze waarop bewoners zijn georganiseerd en wat zij daarbij van de gemeente verwachten qua ondersteuning en betrokkenheid. De ambtelijke inzet voor de Gebiedscycli is exorbitant groot en gaat ten koste van hun eigenlijke rol: dienaar van het volk.

We introduceren een werkwijze die begint bij de wijze waarop actieve bewoners zich aan elkaar verbinden (netwerken), omdat zij zich gemeenschappelijk ergens voor willen inzetten (gemeenschapsvorming): de kracht van elk gebied. De gemeente en maatschappelijke organisaties gaan als gelijkwaardige partners deelnemen aan dialogen met deze bewonersnetwerken op gebiedsniveau. Zij voeren met elkaar de dialoog tot een beargumenteerd resultaat is behaald met afspraken. De dialogen hebben een kwaliteitsniveau, dat nauwkeurig wordt bewaakt.

Deze werkwijze moet de overheid (bestuurders, raadsleden, ambtenaren) ondersteunen om actief te gaan participeren in het initiatief van de samenleving. Daarnaast moet de werkwijze bewoners ondersteunen om hun rol in en bijdrage aan de dialogen op een goede manier te kunnen vervullen.

Zodat de diversiteit, veelkleurigheid en meerstemmigheid van de bewonersnetwerken maximaal tot uitdrukking komt.

In elk gebied neemt de gemeente het initiatief tot de start van de Gebiedsdialoog. Actieve bewoners, maatschappelijke organisaties en ambtenaren worden uitgenodigd om met elkaar in gesprek te gaan over de wijze waarop zij thema's die in het gebied spelen middels de gekwalificeerde dialogen verder willen brengen. Elke bewoner en elke organisatie die dat wil, mag meedoen. In de Gebiedsdialogen wordt gesproken over welke zaken in een gebied spelen. Wat is belangrijk? Waar moet inzet op worden gepleegd en door wie? Wat gaat er niet goed en hoe wordt dat opgelost? Wat gaat er goed en moet worden versterkt? Er worden afspraken gemaakt over de thema's van de dialoogsessies, werkwijze, frequentie, et cetera. Tevens wordt bij de Gebiedsdialoog door bewoners de keuze gemaakt door wie zij ondersteund willen worden in hun rol bij de Gebiedsdialogen en de uitvoering van hun initiatieven.

Op stedelijk niveau vindt naar analogie van de Gebiedsdialogen met een vaste frequentie de Stadsdialoog plaats. Daarin gaan afgevaardigden van de bewonersnetwerken in de stad in dialoog met de gemeentelijke organisatie (ambtelijk en politiek) en maatschappelijke orga-

nisaties over de voortgang met betrekking tot de werkwijze Gebiedsdialogen, stedelijke netwerken en ontwikkelingen die al dan niet in de Gebiedsdialogen een plek moeten krijgen.

De dialogen hebben een formele status en worden gewaarborgd in het gemeentelijk beleid; zowel inhoudelijk als financieel.

Zo creëren we een werkwijze in de gehele stad die het maximale haalt uit de kracht van alle Amsterdammers die zich inzetten voor hun stad en hun stadgenoten. En een werkwijze waarbij de relatie tussen bewoners, gemeente en maatschappelijke organisaties bloeit in plaats van bloedt.

Ad 2. Goede, professionele onafhankelijke ondersteuning

De gemeente waarborgt dat bewoners in de gehele stad kunnen rekenen op professionele onafhankelijke ondersteuning, deskundigheidbevordering, accommodaties en financiële middelen voor de uitvoering van hun rol en taken. Tijdens de Gebiedsdialogen wordt besproken bij welke organisatie(s) de lokale bewonersondersteuning het beste kan worden belegd en wat wel en niet kan worden verwacht van deze ondersteuning. Het moge duidelijk zijn dat bewoners een belangrijke stem hebben in de keuze van de ondersteunende organisatie.

Ad 3. Soul searching

De gemeentelijke organisatie en maatschappelijke organisaties zullen een traject van intensieve zelfreflectie moeten doorlopen. Onze gesprekken met bewoners laten overduidelijk zien dat de houding en het gedrag van veel ambtenaren, politici en buurtprofessionals onbedoeld averechts werkt op de motivatie van bewoners om zich in te (blijven) zetten voor hun stad en stadgenoten. Het bedenken en introduceren van nieuwe vormen van bewonersparticipatie en democratiseringsinstrumenten heeft nauwelijks effect als er niet ook nadrukkelijk gekeken wordt naar hoe medewerkers van de gemeente en van maatschappelijke organisaties daarin opereren. De soul searching moet bij alle betrokken ambtenaren – op alle niveaus en bij alle directies – en buurtprofessionals leiden tot een verinnerlijking van de meerwaarde van de kracht van al die actieve Amsterdammers.

Ad 4. Open en eerlijke gesprekken in en tussen bewonersorganisaties en -netwerken

Ook voor de bewonersorganisaties en -netwerken is er werk aan de winkel. De dialogen in de stad moeten daadwerkelijk ruimte bieden voor de veelkleurigheid en meerstemmigheid die Amsterdam rijk is. Dit betekent dat bewonersnetwerken in alle openheid en eerlijkheid het gesprek aangaan over hoe zij zich tot elkaar verhouden, hoe de onderlinge verbinding versterkt kan worden. Met respect voor ieders identiteit, werkwijze en belang.

Soms kunnen we duizend bloemen laten bloeien, naast elkaar. Soms zullen we lastige gesprekken moeten voeren als agenda's en ideeën elkaar naderen en elkaar in de weg zouden kunnen gaan zitten. Ook dan is de constructieve dialoog de way to go. Met als gedeelde noemer het geloof in de inventiviteit, inspiratie en inzet van al die actieve Amsterdammers.

Aan de slag!

De kracht van al die actieve Amsterdammers heeft met de oprichting van Kracht van Mo-kum een nieuwe impuls gekregen om zich verder te manifesteren. Dit hartstochtelijke pleidooi voor een beter huwelijk is een aanbod aan de stad. Om ons huwelijk te redden.

We kunnen niet scheiden, want we zijn en blijven allemaal betrokken op onze mooie stad.

Wij doen een dringend beroep op de gemeentelijke organisatie en maatschappelijke organisaties om de urgentie te erkennen en gezamenlijk aan de slag te gaan met Wat moet er gebeuren?

"Actiegroepen, schuren, dat mag bijna niet meer. Maar met wie maak je nou ruzie? Dat is toch met degenen die je het meest dierbaar zijn?"